

Bränningen

Medlemsblad för Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

- Årgång 32 -

Nr 1 2019

<u>Innehåll:</u>			
Sid 2	<i>Ordförandeord</i>	Sid 10	<i>Teknisk utveckling på landet</i>
Sid 3	<i>Fiskaresocieteten</i>	Sid 11	<i>Bogserarna håller öppet</i>
Sid 4-7	<i>Verksamheten 2018</i>	Sid 12	<i>Forsbackaekan</i>
Sid 8	<i>Livet på Prästgrundet</i>	Sid 13	<i>Biblioteket och Advent</i>
Sid 9	<i>En rättelse</i>	Sid 14	<i>Stockholmsutställningen 1897</i>
Sid 16		KALLELSE till ÅRSMÖTE	

Ordföranden har ordet...

Skärgårdsföreningen står inom något år för förändringar. Flera har aviserat att man vill avstå sina platser i styrelsen. Det finns de som varit med i styrelsearbetet ända sedan starten av föreningen 1982. Jag har haft förmånen att vara med i över 10 år, jag poängterar förmånen. Jag har varit ordförande i många föreningar. Det är ingen konst att vara ordförande när de tunga posterna, kassör, sekreterare m.m. fungerar utmärkt. Så har det varit i Kust- & Skärgårdsförening. Det är inte bara de tunga posterna som fungerat bra även övriga ledamöter har ställt upp till 100%.

Vi har i vårt första styrelsemöte för 2019, börjat skissa på vilka poster som vi behöver folk till. Det är personer som kan vara intresserad av att arbeta med Hemsidan, Facebook, Bränningen, Vuxenskolan, Österdagarna, Fyrdagarna på Storjungfrun, Marknadsföring, Bidragsansökningar, Fastighetsansvarig, Inventarier, Arkivet, Valberedning, Sekreterare, Kassör och Ordförande.

Medelåldern är väldigt hög vilket har inneburit att vi numera kan ha våra styrelsemöten på dagtid. Så engagemanget i föreningen är inte betungande. Vi har ett styrelsemöte i månaden. Några arbetsdagar vår och höst på Gäddan, samt aktiviteterna Österdagarna och Storjungfrun. Vi bjuder på kaffe och mackor vid våra träffar och gör ibland utflykter till några av våra vackra öar. Det låter väl spännande, eller hur!!!

På Årsmötet informerar vi mer om behovet av nya medarbetare!

Två ordspråk som kan vara bra i sådana situationer som vi nu är på väg in i.

Det är inte sant att all förändring är till det bättre.

Å andra sidan är ingen förbättring möjlig utan förändring.

Många människor ger sina bekymmer, simundervisning, Istället för att låta dem sjunka.

/Lennart Andersson ordf.

Vi behöver personer som är intresserade av att filma, fota, marknadsföra och att jobba med datorer bl.a

OMSLAGSBILD:

-Här ruvar ännu en tid löftena om en ny sommar med sol och nya upplevelser i Söderhamns skärgård vid den vackra Jungfrukusten.

-De gamla sjöbodarna på Tallskär, strax intill Segelvik, har sett många vintrar komma och gå...

(s.c.)

FOTO: Hans Fryklund

FISKARESOCIETETEN 200 ÅR

Den 9 februari kunde vi läsa i Söderhamnskuriren om 200-åriga föreningen "Fiskaresocieteten" och att det skulle bli ett jubileumsfirande i samband med årsmötet. Festen hölls i "Trollharens Fisk & Restaurang" där cirka 35 medlemmar och inbjudna också deltog i middag och visning av en fiskefilm från Skärsås.

Enligt gamla hävder vilade allvaret tungt på fiskarens axlar, eller fiskarnas. Det gällde att klara den vardagliga försörjningen av de ofta stora familjerna. Söderhamns stads fiskare

brukligt förr var även att stadens borgmästare deltog i Fiskaresocietetens årsmöten. Det är en tradition som nu återupptas, kan vi läsa i tidningen.

Närmast till vänster åldermannen Bengt Hedman som här förevisas av sonen Björn och till höger kommunalrådet John-Erik Jansson.

FESTFOTO: Anita och Sven-Gunnar Johansson

fick avlägga borgar-eden, vilket betydde att man skulle vara Sveriges krona och Söderhamns stad trogna.

Ålderman och bisittare skulle hedras och aktas. Förolämpningar mot ålderman straffades med en riksdaler i böter. Och det var nödvändigt att medlemmarna förvärvat sig nödig insikt i hur man bedrev fisket liksom att hantera och salta strömming och tillverka lagkärll.

Nordlund var en av de drivande när Skärgårdsföreningen bildades.

Men nu är det Skärgårdsföreningen som får buga och gratulera Fiskaresocieteten till denna aktningsvärda ålder!

-Vi har bjudit in kommunalrådet John-Erik Jansson (C) för att leda årsmötet, säger dagens ålderman Bengt Hedman.

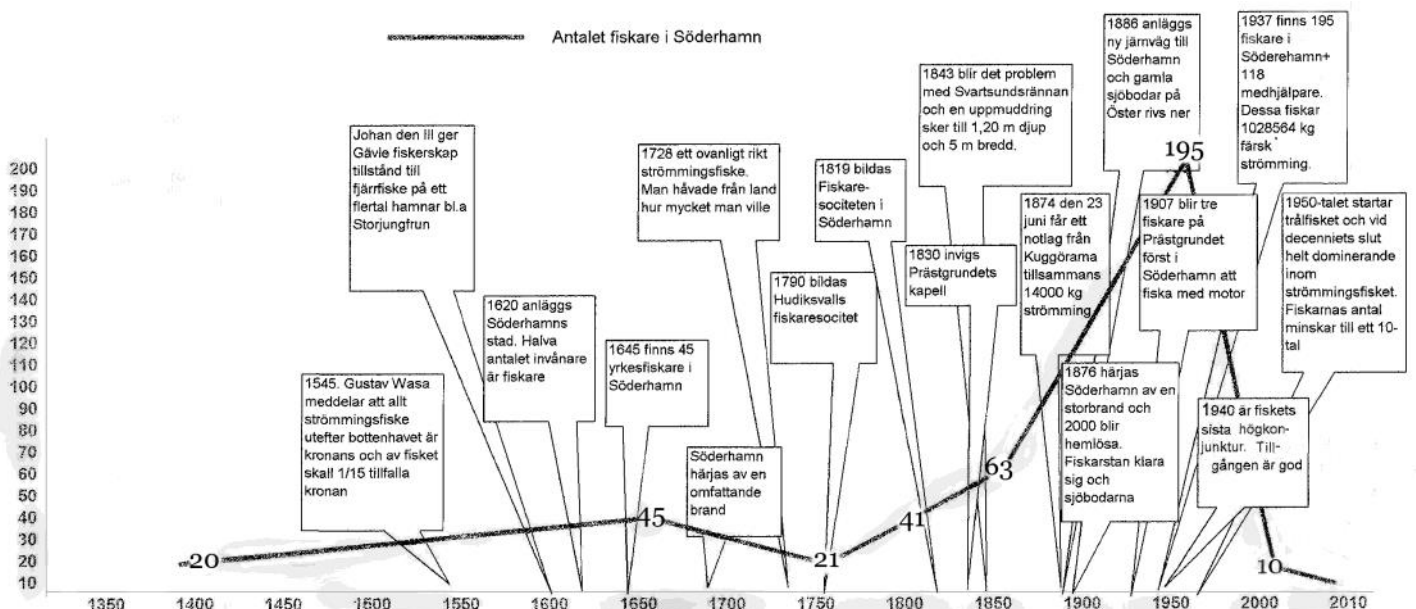
Eftersom det inte längre finns så många aktivt arbetande fiskare består föreningen till stor del av ättlingar till fiskare. Även kvinnor får numera vara med vilket inte alltid varit fallet. 2005 kom Barbro Olsson med som första kvinna.

Barbro påminner om att det var tack vare Fiskaresocieteten som Söderhamns Kust- & Skärgårdsförening kom till 1982. Dåvarande åldermannen, Sven

Barbro Olsson, bland annat kassör i Skärgårdsföreningen samt första kvinna i Fiskaresocieteten.

FOTO: Sture Claesson

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Årsberättelse för verksamhetsåret 2018

Skärgårdskonst

Österdagarna

Väggar på tre sidor

*Framsida med bortdrag-
bar pressenning...*

Styrelse mm:

Ordförande

Vice Ordf.

Kassör

Sekreterare

Övriga ledamöter

Ersättare

Revisorer

Ersättare

Valberedning:

Bränning kommitté:

Skärgårdarnas

Riksförbund

Medlemsantal

Årsavgift:

Lennart Andersson

Astrid Forslund

Barbro Olsson

Hans Fryklund

Anders Burman

Sven-Gunnar Johansson

Denny Månsson

Bengt Hedman

Björn Eriksson

Görgen Larsson

Håkan Elffors-Johansson

Johnny Andersson

Lars Skjutare

Erik Nilsson

Sven Andersson, Eivy Ängvald

Johnny Andersson

Sture Claesson

Hans Fryklund

Lennart Andersson

Curt Risell

Lennart Andersson

Barbro Olsson

275

200 kr

Verksamhetsredogörelse

Ekonomi

Vår ekonomi är fortfarande tillfredsställande, trots omfattande investeringar i Båthuset.

Representation

Vi tillhör Skärgårdarnas Riksförbund där vi representeras av Barbro Olsson och Lennart Andersson. Lennart är dessutom ledamot i SRF:s styrelse sedan några år tillbaka. Vi är också medlemmar i Hembygdsförbundet och Ljusnan-Woxnans Vattenvårdsförbund.

Möten

Årsmötet hölls den 21 mars med ca 25 deltagare. Styrelsen har haft 8 protokollförda möten under 2018.

Aktiviteter

Under våren träffades en grupp för att diskutera Österdagarna. Vi genomförde den 6 gången med de upplägg som omfattar en rad små uppträdande av olika personer, i anslutningen till guidturen. För första gången hade vi också uppträdande av ungdomar på scenen. Det var Bildas sommaraktivitet med musicerande ungdomar. Mycket uppskattat. Båtturerna ut till Storjungfrun genomfördes också och de traditionella Fyrdagarna. Detta sker i samarbete med kyrkan och Hamnföreningen på Storjungfrun. Under sommaren har också en Skärgårdsvandring prövats. Det varma vädret skapade problem, men två vandringar genomfördes. Kanske vandringen fortsätter även sommaren 2019.

Investeringar

Besök av Länsmuseet på Gäddan.
Guidning på Öster

De senaste åren har vi investerat mycket pengar i upprustning av museet. Vi har målat om utvändigt i huvudbyggnaden, Skärm-

tak över scenen, inköp och upprustning av serveringsbord. 2018 har vi byggt väggar på båthuset på 3-sidor, samt täckt framsidan med presenning vintertid.

Boken Söderhamns Skärgård, speglad i konsten

Under hösten 2017 fick vi besök av Jinger Bremberg, nyinflyttad i Stråttjärä. Genom ett bidrag från Arbetsförmedlingen i Sundsvall och stöd från Sparbanksstiftelsen och kommunen, kunde vi anställa Jinger på 6 månader. Genom ett idogt arbete att samla in bilder från ett 40-tal konstnärer kunde boken släppas i juli. Anders Persson svarade för layouten och Curt Risell för texterna. Boken trycktes i 300 ex och var i dec. slutsåld. En ny upplaga presenteras i jan 2019.

1:a advent

Traditionsenligt hade vi öppet även i år 1:a advent. Vädret var inte det bästa men ändå besöktes Adventskaffet av ett 60-tal personer. Vedspisen sprakade och stämningen var gemytlig i den gamla miljön.

Slutord

Styrelsen vill tacka alla våra medlemmar för det förtroende som visats under 2018. Vi konstaterar som vanligt att styrelsens medelålder ökar för varje år. Nu ställer en del av oss i styrelsen våra platser till årsmötets förfogande.

Söderhamn den 5 febr. 2019

/Styrelsen

Resultaträkning 2018

2018-01-01 -- 2018-12-31	
RÖRELSENS INTÄKTER	
Nettoomsättning	100 664,84
Övriga rörelseintäkter	217 176,66
SUMMA RÖRELSENS INTÄKTER	31 7841,50
RÖRELSENS KOSTNADER	
Råvaror och förnödenheter	-28 866,90
Övriga externa kostnader	-131 213,84
Personalkostnader	-162 413,84
SUMMA RÖRELSENS KOSTNADER	-322 494,58
RÖRELSERESULTAT	-4 653,08
FINANSIELLA KOSTNADER OCH INTÄKTER	0,00
ÅRETS RESULTAT	-4 653,08

Balansräkning 2018

	2018-01-01	Perioden	2018-12-31
TILLGÅNGAR			
Omsättningstillgångar			
Varulager	0,00	13 280,00	13 280,00
Kortfristiga fordringar	0,00	9 000,00	9 000,00
Kassa och bank	105 487,51	-7 143,08	98 344,43
Summa omsättningstillgångar	105 487,51	15 136,92	120 624,43
SUMMA TILLGÅNGAR	105 487,51	15 136,92	120 624,43
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Balanserat resultat	-105 487,51	0,00	-105 487,51
Årets resultat	0,00	4 653,08	4 653,08
Summa eget kapital	-105 487,51	4 653,08	-100 834,43
Skulder			
Kortfristiga skulder	0,00	-19 790,00	-19 790,00
Summa skulder	0,00	-19 790,00	-19 790,00
SUMMA EGET KAPITAL O. SKULDER	-105 487,51	-15 136,92	-120 624,43

Verksamhetsplan för 2019

Föreningens uppgift är att värna om och vårda kustens miljö och dess kulturarv och föra detta vidare till kommande generationer. Ge utrymme för den bofasta och yrkesbedrivande befolkningens behov. Ge möjlighet till ett rikare friluftsliv och fritidsverksamhet för alla. Bevara skärgårdens kulturvärden. Värna om känsliga naturområden. Sprida information och kunskap om skärgårdens natur och kultur. Samarbeta med kommunala organ och kultur-organisationer samt stimulera till initiativ som gagnar kusten och dess utveckling. Föreningen är ansluten till Gästrik-Hälsinge Hembygdsförbund, Ljusnan-Woxnans Vattenvårdsförbund och Skärgårdarnas Riksförbund.

Jan – Mars

Genomföra en författarkväll på biblioteket och berätta hur boken S-hamns skärgård speglad i konsten kom till..

Bränningen Manusstopp 23 febr

Årsmöte den 27 mars kl. 1900 i SMS-lokalen

April—Juni

Förbereda Österdagarna genom studiecirkel April-Maj

Genomföra en Museiresa Söderhamn till Holmöarna den 25-27 juni

Bränningen nr 2 Manusstopp 27 maj

Juli-Sept.

Österdagarna 9-10-11 juli. Visning av Storjungfruns 20-21 j juli.

Skärgårdsvandring 17:e och 31 Juli

Styrelsemöte Onsdag 4 sept.

Okt-Dec

Bränningen 3 Manusstopp 19 Okt

Höstmöte i mitten på november Aktuellt tema Skarvproblematiken.

Adventsfirande på Gäddan 1:a advent

Övrigt

Öppethållande på Fiskaremuseet Gäddan, förutom Österdagarna och Adventskaffet,

sker genom bokning pr. telefon 070-8168411. Helst ser vi att det blir minst 6 personer. Minimipris 200:- pr. grupp.

/Styrelsen

Konstnärsamling vid pumpen på Stålnäs

Budget för verksamhetsåret 2019

Intäkter

Medlemsavgifter	47 000
Anslag och gåvor	20 000
Lotterier, möten	3 000
Aktiviteter Österdagarna, Adventskaffet, bokförsäljning	4 000

Summa intäkter 74 000

Kostnader

Gäddan	Försäkringar	2 000	
	El, VA, Renhållning	21 000	
	Snöröjning, gräsklippning	3 000	
	Underhåll	4 000	
	Summa	30 000	30 000

Administration	2 000
Medlemsmöten	3 000
Bränningen /Hemsidan	20 000
Annonser/Broschyrer	6 000
Föreningsavg. (SRF, Hembygdsförb., Ljusnan Woxnan)	8 000
Utbildning, reskostnader	2 000
Underhåll av fastigheter	3 000
Summa kostnader	74 000

Söderhamn 2019-02-05

Lennart Andersson

Hans Fryklund

Barbro Olsson

ANMÄLAN OCH FULLSTÄNDIG INFO
VIA VÅR HEMSIDA!
Begränsat antal platser!

Kust och Museiresa Söderhamn - Holmöarna 25-27 juni

ANMÄLAN OCH FULLSTÄNDIG INFO
VIA VÅR HEMSIDA!
Begränsat antal platser!

Tisdag 25 juni

- 0700 Avfärd från Köpmangatan
- 0930 Kaffepaus Högsnäs
- 1045 Studiebesök Peckas
- 1230 Färja till Hemsön
- 1300 Lunch Hemsö fästning
- 1345 Guidad tur i fästningen
- 1530 Färja till fastlandet
- 1930 Ankomst Hotell Dragonen
- 2000 Middag Valfritt ställe

Onsdag 26 juni

- 0630 Frukost Dragonen
- 0715 Avfärd till Norrfjärden
- 0810 Färja till Holmön
- 0900 Ankomst Holmön
- 0930 Holmöns Båtmuseum
- 1100 Holmöns Lanthandel
- 1130 Holmöns Återvinning
- 1200 Lunch Novas Inn
- 1330 Föreläsning Toivo Comén i kyrkan
- 1700 Färja till Norrfjärden
- 1830 Ankomst Dragonen
- 1900 Middag valfritt ställe

Torsdag 27 juni

- 0700 Frukost Dragonen. Utcheckning.
- 0915 Avfärd till Norrbyn
- 1030 Färja till Norrbyskärs
- 1045 Guidad tur med tåg och museibesök. Sägverksbuffé.
- 1415 Färja till Norrbyn.
- 1430 Hemfärden mot Söderhamn startar.
- 1630 Kaffe/matrast Höga Kusten bron.
- 2030 c:a Ankomst Söderhamn

www.skargardsforeningen.se

www.skargardsforeningen.se

PRIS:

Bussresan samt logi inkl. frukost: **1800 kr** pr person om minst 30 personer anmäler sig.

Faktureras från Lönns Buss efter resan.

Entréer, färjor, luncher: **900 kr**, faktureras från Kust&Skärgårdsföreningen 1 månad före resan.

Middag tisdag och onsdag, samt kaffe/mat Höga Kusten bron ingår inte i ovanstående pris!

ANMÄLAN OCH FULLSTÄNDIG INFO VIA VÅR HEMSIDA!

SNARAST!

Begränsat antal platser!

LÖNNS BUSS

**Söderhamns
Kust & Skärgårdsförening**

FISKARHISTRUN ELSY PERSSONS BERÄTTELSE

Bränningen har fått möjlighet att återge denna intervju med Elsy Persson från 2006, nedtecknad av dottern Kristina Svensson. Här och i några nummer framöver i Bränningen får vi ta del av berättelsen. Vi tackar Elsy och Kristina för det och att dessa minnen av kulturhistoria blir bevarade!

Andra avsnittet

Ca. 1945, samling framför Olof Svedbergs stuga, senare Norlings och från slutet av 1940-talet, Stig Anderssons. Några igenkända: nr.1 Edvin Wååg, 5 Olof Svedberg, 8 Sigvard Larsson, 9 Kristin Svedberg, 12 Anna Wååg, 13 Bror Larsson, 16 Harry Persson, 24 Karin Larsson, 26 Johan Larsson, 28 Birgit Våglund, 30 Bertil Våglund, 32 Albert Röstlund, 33 Ville Berglund, 35 Jonte Jonsson, 36 Gunnar Våglund.

Inte lätt att vara nykomling

Det var inte så lätt för en ung fiskarhustru - de äldre tyckte inte om att Elsy sa ifrån. Barnen fick inte vara i hamnen när gubbarna sov men Elsy tyckte inte att barnen skulle behöva gå från hamnen. Men hon blev godkänd så småningom, när man upptäckte att hon skötte sig. Det blev till och med så att när det behövdes hjälp ropades det på Elsy. Det är inte lätt att höra till en mittengeneration. För de äldre på ön var Elsy ung och oerfaren och de yngre tyckte att hon hörde till de äldre.

En dag dröjde båtarna. Elsy stod vid spisen och när hon höll sig i spistelen som satt utanpå spisen märkte hon att det blev vibrationer i den. Det var ljudvågorna i vattnet som fortplantade sig. Efter den dagen var det lättare att hålla koll på när båtarna skulle anlända och man kunde vara beredd och ha maten på bordet när karlarna kom. Om det var dålig "mottagning" var det att springa upp till fyren, för att kolla.

För övrigt gällde det att sköta hushållet, laga skötar och nät, reda ut trassliga laxrevar. Vi hade bara ett litet kök, så när vi fick sitta inne med reparationerna sattes småbarnen i en korg för att de skulle hållas rena och inte fastna i näten, som de lätt gjorde när de kommit i krypåldern.

Tvätta fick vi göra i balja och vi åkte ut med ekan och sköljde i havsvattnet. Vid större tvättar användes en stor pannmur som det eldades under. Efter alla moment hängdes tvätten upp på gällan för torkning. Det fanns en stor marmormangel som utnyttjades och då fick man vara två, en fick dra veven, den and-

re passa rullarna, och det gav fint resultat. Ofta tog man med sig vintertvätten ut till ön. Det var enklare använda sjön. Hemma var det jobbigt att bära vatten.

Doktor fick man också vara

En episod som hör ihop med tvätt: tant Anna skulle tvätta sin vintertvätt, blev yr, föll baklänges och blev sittande i det heta lutvattnet. På kvällen kom sonen och ropade på unga frun. Han ville att hon skulle titta på Anna, som hade fått stora vattenblåsor på stjärten. Elsy tog kontakt med läkare genom telefon och fick order att tvätta blåsorna med sprit, sonen hade lite starkvaror, han sved för sitt brännvin "själva fan, att det som skulle vara invändigt, måste man tvätta arselet med." Då var det Elsy som fick ta över, det tog tre dagar innan allt var klart. Då det blev prat om ersättning tyckte hon det skulle vara värt tio kronor, men det blev fem. Arbete då var inte så mycket värt.

Inkomsterna var ojämna, så i slutet av femtiotalet köpte Elsy en flakmoppe. Åkte i land för att sälja strömming och böckling som Harry rökt. Ibland fick man dumpa fångsten tillbaka i sjön, då man inte fick leverera det som togs upp. Mopeden kom väl till pass även när barnen skulle vaccineras. Först knöts de fast på rufftaget för resa in till land sedan blev de fastsatta på mopeden för transport till sjuksyster, "bättre brödlös än rådlös."

Elsy fick även uppleva trålningens tid. Var det ont om hjälp, var det att hoppa in, och sortera strömmingen efter olika

storlek vilket gjordes när båten var på väg iland. När hon inte var med på trålningen brukade hon ro ut och möta båten för att hämta fisk till alla de som fanns på ön. Trålaren gick för djupt för att kunna ta sig in i hamnen. På sjuttioalet var hon även med på torskfisket.

Skolbarnen på ön var inte iland på hela sommaren. Före skolåldern var barnen där ute från april till november - december. Barnen behövde aldrig ta AD-vitaminsdroppar på grund av att de åt så mycket fisk.

Nöjena på ön var få, man spelade kort, sparkade fotboll, de som orkade, badminton och brännboll blev det också, och ibland var det dans på banan, musik av någon lokal musikanter, eller radio.

Dansbanan låg först vid Harslätten, men flyttades senare till labyrinten. Ibland tog man en promenad runt stranden och hittade lite ved eller någon fin flaska eller burk som flutit i land. Massaved som lossnat från timmersläp blev bra till att fylla på vedförrådet hemma i vinterbostaden. Vi badade på sommaren när vattnet var varmt och på hösten plockade vi bär till sylt och saft.

Strömning varje dag

Den dagliga maten bestod av strömning. Det gick åt cirka tio kilo i veckan i vår familj på fyra personer. Det var rullströmning, "krydding", böckling före gröten, strömmingslåda, stekt strömning, även som inlagd, strömmingsbullar som åts med potatis, ibland blev det strömmingssoppa, lika som grönsaks-soppa men med strömning, gjord på mjölk. (Det lär finnas

cirka 168 strömmingsrätter enligt Malin Bennett på Kråköen.)

En dag gjorde jag strömmingsbullar, då kom Stig förbi, hans uttal blev då "Men menske, ska du slöse med köttebullar på blanke vardan." Han fick då smaka innan han trodde mig, att det var strömning.

Strömmingsbåten, som var iland med fångsten, tog med andra förnödenheter tillbaka. Fiskbilen hade torrvaror från affären, och mjölk från bonden, med sig ner till båten, även post och tidningar. Matbröd och kaffebröd bakades i stugan, gärna en fredag för då var det färskt till helgen. Helgen blev lite extra festlig, annars var dagarna så lika.

/Elsy

Den dagliga maten bestod av strömning... här tar Harry rätt på fångsten

-Fortsättning i nästa nummer -

Rättelse från förra Bränningen

bland annat i Bönan, Utvalnäs, Eskön hos Kalle Sjölin på Limön och många andra platser. Man känner igen dessa båtar på den lite nedböjda stäven av Gudingetyp, berättar Anders.

Sista fiskebåten/fiskekuttern. *)

Alla båtar var klinkbyggda utom denna, som var den sista Johan Lundberg byggde vid krigsslutet. Den är kravellbyggd därför att beställarna, bröderna Möller på Eskön, ville ha en ribb-båt. Bröderna Tore och Rolf, avverkade virket själva till hela båten på Esköklubb vid Eskön. Prima båtvirke, som var så fett att inte ens trätjärnan biter på det, berättar Anders.

Efter dessa bröder var det en i Saltharsfjärden i Norrsundet som köpte båten och hade den i några år tills Anders blev ägaren för drygt tio år sedan. Då satt den ursprungliga motorn i, en Säffle-20 med backslag, men Anders hade en motor, som han köpt långt tidigare av bröderna Sundelin på Tallskär, även det en kulmotor av märket Säffle-20 men med ställbar propeller. Sedan Henrik Schönning hjälpt Anders med att borra upp akterstäven för ny axel sattes motorn på plats.

Det är denna "tändkulemusik" vi kan njuta av, när Anders är ute på fjärden en fin sommardag som denna...

Beträffande Bergkvistbåtar så lovar Anders att han återkommer i Bränningen med fler båtar.

/Sture C

*) Fiskebåt är en båt med öppet lastrum och akterruff. Fiskekutter heter det om båten har ett däck som den på bilden.

Teknisk utveckling på landet

del 1

Till Bränningens redaktion kom denna berättelse från en söderhamnare i försakingringen, **Jüri Lepisk**. En berättelse som säkert många andra kan känna igen sig i också.

Jüri berättar:

- Vår familj har haft stuga i Humlegårdsstrand sedan 1953. Den står längst ute på Sandön med utsikt mot Prästgrundet och Sillharet. Från att ha varit ett enkelt sommarboende (med väg 1961 och el 1965) har vi nu ren stadsstandard. Här lite om vägen till detta.

Vatten och avlopp

I början av år 2009 lät vi borra en brunn för att förbättra vattenförsörjningen. Innan dess hade vi grävd brunn och torrtoa. Brunnsvattnet var visserligen drickbart och godkänt men samtidigt missfärgat och användes mest till disk och i bastun. Dricksvatten hämtades i plastdunkar från källor borta vid Dragedsviken eller från stan.

Samtidigt, men utan vår vetskap, pågick diskussioner om att dra vatten och avlopp till Humlegårdsstrand. Jag trodde inte det skulle gå så fort med detta beslut men vi gick med i projektet trots att jag var lite avog i början. Vi hade dock lagt ned en massa pengar på brunnsborrningen och ledningsdragningen. Nåväl, vi slog till av tre skäl. Det första var att vattnet ur den borrade brunnen smakade unket och av svavel. Visserligen blev det bättre ju mer vatten man tog men smaken var fortfarande inte bra. Det andra var att vi kunde lösa avloppsfrågan från Septiktank som måste tömmas då och då (åtminstone en gång per säsong och kostsamt). Ett tredje skäl (men underordnat) var att stugans värde skulle höjas.

Kommunens åtagande är vatten- och avloppsdragning från och till reningsverket vid Granskär. Tack vare kunniga och engagerade människor i Humlegårdsstrands vatten- och avloppsförening kunde ledningsdragningen fortsätta mot Sandöhållet, till de på förhand givna kostnaderna och hållen tidplan. Det projekterades, upphandlades, grävdes, transporterades bort massor och stenar, lades rör och återställdes. Arbetet genomfördes från slutet av 2009 till sommaren 2010. Vattnet kunde kopplas på och avloppssystemet köras igång. Föreningen ansvarade för dragningar till i princip tomtgräns. Därefter fick stugägaren ansvara själv.

På tomten grävdes avloppsledning (med självfall) från byggnaderna (vi har två hus) till avloppspumpen samt för inkom-

mande vatten. Även detta arbete gick galant. Det återstod lite rörmokararbeten och sen var det bara att koppla på stadens vatten. Bra och till förhållandevis rimliga kostnader. Vattnet från den borrade brunnen utnyttjar vi också. Vi vattnar trädgårdsländ, tvättar bilen och under sommaren 2018 också vissa rabatter och delar av gräsmattan.

Uppvärmningen

Uppvärmningen har också utvecklats, från enkel uppvärmning genom vedspis och kamin till numera direktelvärme genom radiatorer och braskamin kompletterat med luftvärmepump 2010.

När man tänker tillbaka på sommaren 2018 känns det egendomligt att ha tankar kring fungerande värmesystem. Men man får faktiskt komma ihåg att under den största delen av året behövs uppvärmning. Från det stugan byggdes var uppvärmningen till största del uppbyggd kring eldning i vanlig vedspis som i murad öppen spis. När man anlände till landet var den första åtgärden att få upp värmen. Eld gjorde upp i såväl spis som öppen spis och jag kommer så väl ihåg när röken slog tillbaka och man fick elda papper i sotluckan tills skorstenen var någorlunda varm. Tidiga vårar och senhöstar var det rejält kallt innan värmen började spridas i huset. På vintrarna kunde man ju inte elda alls eftersom skorstenen var frusen och eldning kunde innebära sprickbildning med fara för kolosförgiftning och brand.

Jag kan gärna informera mer till intresserade om såväl vatten- och avloppssystemet som luftvärmepumpen. Det är bara att höra av sig på nedanstående adresser. Titta dessutom gärna på Humlegårdsstrands vatten- och avloppsförenings hemsida www.humlanvattenochavlopp.se

//Jüri Lepisk

Humlegårdsstrand och Enskede, tel 08-39 68 22, 0706-601 695, e-post: juri@lepisk.se

-Fortsättning i nästa nummer -

Bogserarna håller hamnarna öppna

text och foto Curt Risell

Det frasar om stäven och tunga isflak dunsar i bogsvallet när den nattfrusna isrännan bryts upp. Som dragskon i en dragkedja håller den isbrytande bogserbåten Migg fjärdarna öppna för vintersjöfarten. Sedan i början på januari då en decimetertjock kärnis lagt sig har hon hållit farlederna till Stugsund, Långgrör och Sandarne öppna. I den isfria djuphamnen Orrskär bogserar hon de stora fartygen till kaj.

Den här dagen, i början av februari, har Bengt Björk tagit plats på bryggan vid lunchtid. I maskinrummet har Steinulf Johansson startat dieselmotorerna och på däck kastar Bengt Wikman och Anders Persson loss.

Den frusna isrännan från Stugsund ut till öppet vatten ska brytas upp för ett ankommande fartyg lastat med cement.

Med måttliga sju knop tuggar sig

Bengt Björk på bryggan

När Migg återvänder till hemmakajen avslutar hon med att köra upp isen i hamnbassängen innan hon lägger till och förtöjer vid kajen.

Om några timmar när mörkret fallit är det dags för besättningen att ge sig ut i den frusna skärgården igen. Nu är det en "kines" som behöver bogsering till kaj i Orrskär där hon ska lasta sågade trävaror.

Den armtjocka flätade bogsertrossen ligger redan klar i slingor på akter-

Maskinist Steinulf Johansson

Migg fram i rännan.

Jag vill inte att svallvågorna ska bryta upp isen vid sidan av rännan med tanke på det rörliga friluftslivet, säger Bengt Björk.

Och skärgårdsisarna är mycket populära för sparkåkning, skridskor, promenader med eller utan hund och skidåkning. Friluftslivet innefattar också skoteråkning som på styrbords sida längs rännan lämnat räfflade spår. På babords sida drar älgarnas klövspår till sig uppmärksamheten.

Vid Branthällshålet når rännan öppet vatten. Nu kan "cementbåten" ta sig till Stugsund för egen maskin.

Faktaruta:

Bogserbåten Migg.
Byggd 1972
Längd 33 meter.
Bredd 10 meter
Storlek 333 bruttoregister-ton
Motor 3 440 hästkrafter
Propellrar: akterpropeller och bogpropellrar
Utrustning Den senaste med bl.a. GPS, digitala sjökort och AIS transponder.

Bengt Wikman och Anders Persson kastar loss

Vid Branthäll när rännan öppet vatten

däck. På bogserullen ligger nästan en kilometer stålvarer men den är inte aktuell just nu.

Samtidigt assisterar Söderhamns Stuveri och Hamn AB:s, andra något mindre isbrytande bogserbåt, Gibb, i Vallvik.

Det är lätt att förledas tro att sjöfarten går på sparlåga under vinterhalvåret, det är tvärtom. Under den första veckan i februari anlände elva båtar till Söderhamnsdistriktet. Förutom båtarna till Orrskär, nordeuropas största exporthamn av sågade trävaror, kom fartyg med kalk, olja och cement medan stuvorna på kajen i Vallvik lastar pappersmassa.

För de båda bogserarna har vintern kommit halvvägs. Havsisar-nas tillväxtmånader är normalt februari och mars.

Migg kör upp isen och efter kommer M/S Envik, lastad med cement.

Forsbacka båtverkstad 1961-1962

På 1930-talet startade Sven Johansson från byn Rosten nära Mariehill en verkstad i Forsbacka. Där byggdes den då kända och populära "Forsbackaekan". Byggnaden ligger kvar nära vägen på vänster hand när man passerar 30-sträckan i Forsbacka mot Utvik. - Här berättar **Göran Strandow** om några år som båtbyggare.

Jag började arbeta som femtonåring i Forsbacka båtverkstad i september 1961. Under sommaren, samma år, hade jag kört personfärjan mellan Mariehill och Stugsund. Jag hade också, av och till, varit behjälplig i Gunnar och Henrik Schönning's båtbyggeri i Mariehill. Mina arbetsuppgifter hos dem, bestod mest i att hålla emot vid nitning, och det var den enda vana jag hade av båtbyggeribranschen innan jag började arbeta i båtverkstaden tillsammans med Sven Johansson och Per Persson, eller "Pelle på verksta'n" som han allmänt kallades av oss barn. Sven Johansson, hade till denna säsong, 1961-1962, överlåtit sitt båtbyggeri till byggmästaren Bertil Persson från Vågbro. Sven fungerade som verkställare. I verkstaden byggdes båtar i mahogny och ask. Mahogny användes till bordläggning, tofter och durk, och ask till spant. Det kom en lastbil med sågade och strödda mahognystockar. Askspanten kom i färdiga längder.

Arbetet för min del bestod första månaden av att såga ut bord och durkbräddor. Efter sågningen blev det några veckors arbete med att putsa varje bord med en handbandputs. Det blev en hel del eftersom det var upp till trettio båtar och lika många ekor. Den här verkstaden hade, som jag antar var vanligt på den här tiden, inget dammsug. Vi, som arbetade, gick där i ett moln av ständigt damm, värst var det förstås vid bandsågen och hyveln.

En skolkamrat till mig, Kjell Olsson från Styvje, började också arbeta i båtverkstaden, och han och jag fick sköta om ihopnitingen av båtar och ekor. Vi turades om att hålla emot och nita, och det var allra jobbigast att hålla emot.

Det fanns inga moderna bekvämligheter med rinnande vatten och vi hade bara utedass. Vatten fick vi från en brunn som låg på andra sidan av vägen ner mot Flaket. Vi hämtade upp vatten i stora tjugolitershinkar för det gick åt en hel del till att basa bord och spant. Även våra matdosor skulle värmas där, så det skulle göras eld i pannan varje dag. Det gällde också att se till att pannan inte kördes helt torr. Den låg för övrigt i direkt anslutning till spånlagret i källaren, därför hade det hänt att brandkåren fått rycka ut vid antändning, dock hände det inte under min tid.

En gång trodde jag till min stora förskräckelse att pannan hade kokat torr. Men det visade sig snart att det var Kjell som hade kastat ner en stinkbomb. På den tiden var det populärt att basa med stinkbomber och jag var inte sämre, och gjorde likadant en dag när vi hade besök av Gustav Berg, en pensionerad fiskare. Han kom på sitt dagliga besök och när han kände den hemska

Båtverksta'n i Forsbacka i början av 1930-talet. Bild från Utviksvägens intresseförening, DiBiS.

lukten sticka i näsan utbrast han: "Den där hade känts 7 famnar i motvär!" Gustav hittade då och då lämpliga spinkbitar som han brukade ställa vid utgången. Han lovade varje gång att betala Sven, men som vanligt gick han alltid hem glad i hågen utan att lämna ett enda öre. Det var inget konstigt alls, det var precis som det skulle vara och Sven bråkade aldrig om saken.

En annan äldre herre, Gustav Blom, var också en frekvent besökare. Blom hade varit sågverksägare och lämnade ofta verkstaden lätt irriterad eftersom Sven och han såg lite olika på saker och ting. Det var inte bara äldre herrar som tittade in till oss. En del Forsbackabarn i förskoleåldern brukade komma och gå i båtverkstaden. De hoppade upp och ned i spånhögen eller stod och såg storögda på när vi arbetade med båtbyggandet.

Mot vårkanten då allt var färdigbyggt, skulle varje båt och eka behandlas. Efter det första fernisslagret skulle vi sickla. Sven hade till detta ändamål sparat förbrukade rakblad. Kjell och jag sicklade och gjorde fint och slätt inför slutförnissan som Sven skötte själv med någon slags sprayanordning. Efter att det var avklarat, spände vi fast ribbor för att få en bra vattenlinje att måla.

Pelle Persson, "Pelle på verksta'n", som jobbade många år med båtbyggeri i denna lokal. FOTO: författaren

Vi bar tillsammans ner en färdig eka till Flaket för att provro den. Jag glömmer aldrig hur lätt och fin den var och att den kunde ros med en sådan lätthet. Dessutom var finishen oklanderlig som på vilken vacker mahognymöbel som helst. Båtarna kostade 1100 kronor och ekorna 800. Lönen betalades ut varannan torsdag, jag tjänade 155 kronor efter skatt. Vi började arbeta klockan 7 och slutade halv 5, hade rast mellan halv 10 och 10 och mellan halv 1 och 1.

Forsbackabåten var ett känt varumärke i Sverige. Och i början av sommaren 1962 såldes hela produktionen jag hade varit delaktig i att bygga. Det var den allra sista för Sven, som hade blivit sjuk av allt damm, han avled 4 år senare vid en ålder av femtiotvå år. Även "Pelle på verksta'n" gick bort när han var i samma ålder.

Göran Strandow.

"Forsbackaekan", smäcker och lättrodd. Detta är den sista som byggdes och är nu Skärgårdsföreningens, viket vi berättade i förra Bränningen.

Söderhamns Skärgård speglad i konsten

Författarkväll 29/1, kl 18.00
Biblioteket

Författarkväll på Biblioteket

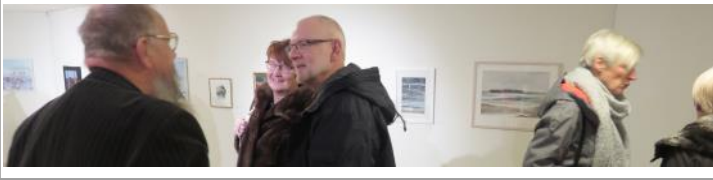
Närmare 90 personer kom till biblioteket för att lyssna till historien om hur boken "Söderhamns skärgård speglad i konsten" kom till, höra några av konstnärerna berätta om sina bilder samt köpa böcker och få dem signerade. Dessutom fanns flera av originalbilderna hängda på utställningsväggen till allmän beskådan.

Inledningsvis berättade också Lennart om Skärgårdsföreningen, som bildades 1982 och vad vi har att förhålla oss till enligt stadgarna. Lennart redogjorde också i korthet för historien och arbetet med Gäddan och hur Fiskaremuseet vuxit fram. Projektet med Svartsundsrännans upprustning påminde han också om.

Åhörarna fick veta att Skärgårdsföreningen tillhör riksorganisationen Skärgårdarnas Riksförbund, där Lennart är med i styrelsen (årsmötet i slutet av april är i år förlagt till Söderhamn), samt den Europeiska organisationen för bofasta öbor, ESIN.

Om jobbet med "Konstboken", hur den slutliga utformningen växte fram och fick namnet "Söderhamns skärgård speglad i konsten", berättade Jinger Bremberg.

/Sture Claesson

Adventskaffe

Adventskaffet på Fiskaremuseet serverades traditionsenligt, arrangemanget lockar många, både nya och återkommande gäster. Snöfritt var det då.

/Hans Fryklund

NYTT!

Kassören meddelar:

Om medlemsavgiften

Du har fått faktura på medlemsavgiften bipackad tillsammans med detta nummer av Bränningen. Du som har medlemskap tillsammans med make/maka/sambo kanske saknar dennes namn på fakturan. Detta beror på att vi bytt till ett modernare administrationsprogram och vi kan bara registrera ett namn per medlemsnummer. Men eventuell make/maka/sambo ingår alltid i medlemskapet.

När du betalar medlemsavgiften ange endast fakturanumret (namn eller medlemsnummer ska ej anges).

Du kan även betala via Swish, ange även där bara **fakturanumret**.

PRIS 2 KRONOR.

Bilaga till "Arbetarens Vän" Nr 1, 1898. Skansen Gamla Stockh. Ld. Göttn-Tryckeri, Stockholm.

KONST- OCH INDUSTRI-UTSTÄLLNINGEN I STOCKHOLM 1897.

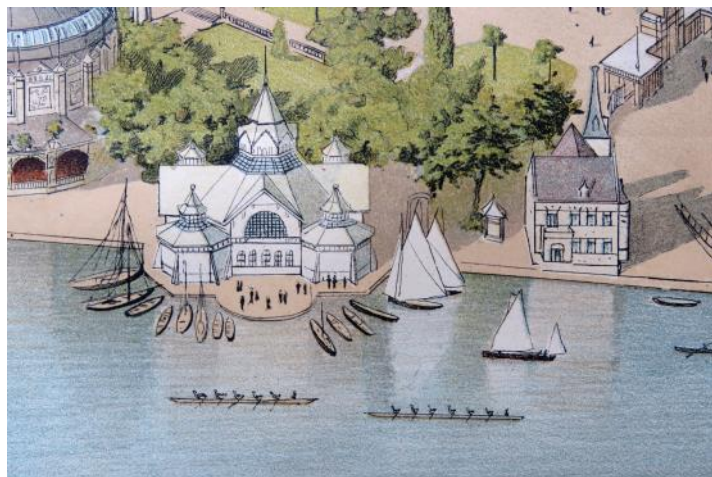

Bilaga till "Arbetarens Vän" N:o 1, 1898.

Skansen Gamla Stockh.

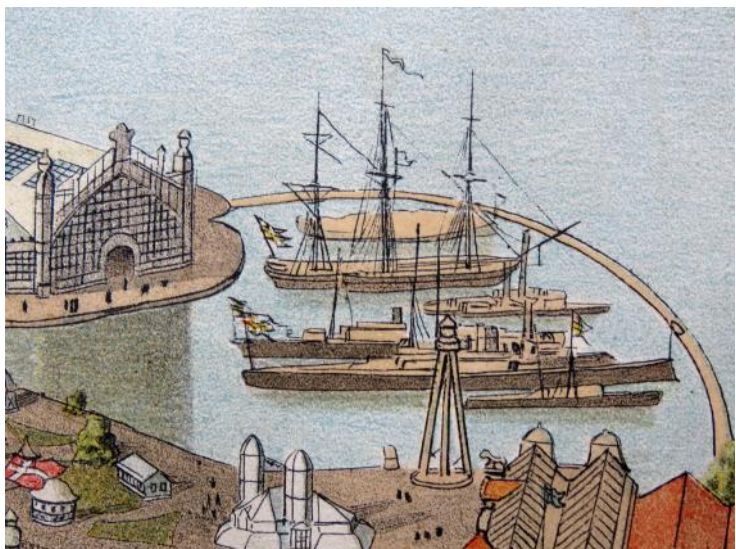
Denna tavla från Stockholmsutställningen 1897 är en färglitografi som var bilaga till tidningen "Arbetarens Vän" nr 1 1898 och som man fick betala 2 kronor för.

Allmänna konst- och industriutställningen, Stockholmsutställningen 1897, på Djurgården i Stockholm var en storslagen utställning över vad Sveriges (och Norges - som var i union då) industrialism kunde åstadkomma. Den anordnades av dåvarande kronprins Gustaf, senare kung Gustaf V, med anledning av kung Oscar II:s 25-årsjubileum som regent. >>

Delförstoringar, som visar tavlans otroliga detaljrikedom. T.v. paviljongen för Fiskets utställning och t. h. Turistpaviljongen, vilket anges i tavlans nederkant. Här var det mest segelbåtar, som gällde...

FOTO: Sture Claesson

Flottans och Armén utställning.

Hallen för segelbåtar.

Bilden hämtad från nätet.

Utställningen, som öppnade den 15 maj 1897 och stängde den 3 oktober 1897, var den fjärde i en serie av skandinaviska konst- och industriutställningar, som tidigare hade hållits i Stockholm 1866, i Köpenhamn 1872 och 1888. (från Wikipedia)

Tavlan, i gammal ram, skänktes 2018 av **Per-Arne Åkerström** till Söderhamns Kust- & Skärgårdsförening. Han hade hittat den på vinden till sin bostad på Hambréusgatan. Hur den kommit dit vet han inte. Huset köpte Per-Arnes farfar Per-Erik Åkerström 1915 när pappa Einar var 5 år, så tavlan kan ha tillhört förra ägarna också.

TACK i alla fall Per-Arne!

Bli medlem i

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Stödande eller arbetande—alla är välkomna

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening

Ordförande

Lennart Andersson

lennander39@gmail.com

0270-285539, 0270-33030, 070-8168411

Kassör

Barbro Olsson

grimshararna@gmail.com

0270-149 15 073-0235755

Sekreterare

Hans Fryklund

hans.fryklund@gmail.com

0270-281108, 070-5424855

Övriga styrelsemedlemmar

Astrid Forslund, Björn Eriksson, Bengt Hedman,
Anders Burman, S-G Johansson, Denny Månsson

Suppl: Görgen Larsson, Håkan Elffors-Johansson

Redaktion Bränningen

Lennart Andersson (ansv. utg.), Hans Fryklund (research o. IT),
Sture Claesson (sättning o. layout), Curt Risell

Hemsida: www.skargardsforeningen.se

E-post: info@skargardsforeningen.se

Vi finns också på Facebook, sök på
Kust & Skärgård Söderhamn
Kolla du också!

Kust & Skärgårdsföreningens målsättning är att värna om kustens och skärgårdens miljö och dess kulturarv.

Se vår hemsida <http://www.skargardsforeningen.se> under **Aktuellt**.

Där finns våra träffar inlagda. Vi träffas för det mesta i vår föreningslokal Gäddan. Vi jobbar ibland praktiskt med lokalen, ibland diskuterar vi händelser och historier, skriver och katalogiserar, samt inte minst viktigt, tar en kopp kaffe och macka.

Vi välkomnar alla som är intresserad av Skärgården och dess miljö.

Medlemsavgiften är 200:-/år

Bg 5705-0700

Välkommen att bli medlem!

INBJUDAN TILL

ÅRSMÖTE

Söderhamns Kust & Skärgårdsförening
Onsdag den 27 mars 2019 kl. 19.00
SMS-lokalen (Båtklubbens lokal)

PROGRAM:

Lennart Svedberg
Kåserar och påminner oss om
Skärgårdshändelser från förr

samt

Dagordning

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet.
2. Fråga om mötet är stadgeenligt utlyst.
3. Val av två justeringsmän.
4. Verksamhetsberättelsen.
5. Revisionsberättelsen.
6. Fråga om ansvarsfrihet för det gångna verksamhetsåret.
7. Val.
 - A) Val av ordf. för kommande verksamhetsår
 - B) Val av 4 styrelseledamöter för en tid av 2 år. I tur att avgå: Barbro Olsson, Björn Eriksson, Bengt Hedman, och Denny Månsson
 - C) Val av styrelsesuppleanter för en tid av 1 år. Avgående: Håkan Elffors-Johansson, Görgen Larsson, Johnny Andersson
 - D) Val av 2 revisorer för en tid av 1 år, samt två personliga ersättare för dessa.
 - E) Val av 3 ledamöter i valberedningen på 1 år.
 - F) Val av Bränning kommitté. Avgående: Sture Claesson, Lennart Andersson, Hans Fryklund, Curt Rissell.
 - G) Val av representanter till Skärgårdarnas Riksförbund. Avgående Barbro Olsson och Lennart Andersson.
 - H) Val av representant till Hembygdsförbundet. Avgående Barbro Olsson.
8. Förslag till budget och verksamhetsplan för verksamhetsåret 2019
9. Fastställande av årsavgift
10. Behandling av motioner som inlämnats till styrelsen
11. Anmälda frågor
12. Avslutning

Lennart Andersson
Ordf.